

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . 4 .

Egészévre . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyilttéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Szegyenfolt.

Hálás és kényelmes feladat olyan dolgokról írni, melyekkel a saját hiúságunkat legyezgetjük, vagy a hatalom kezelőinek tömjénezhetünk.

Félre ismeri azonban a hatalomná izmosodott sajtó fontos feladatát különösen az a vidéki hírlap, mely a helyi érdekek szolgálatában így teljesíti kötelességét. A valódi érdem méltatásával használunk a köznek éppen úgy, mint a hibák, a helytelen-
ségek ostromozásával.

Ez a mi felfogásunk és működésünk irány-
túje. Ezen elv mellett kitartunk akkor is, ha az igazmondásért betörök a fejünk.

Most is olyan dolgot hozunk szönyegre, mely Petrozsény község közönségének valóságos szégyenfoltja.

Ez az „Erzsébet Királyné-Liget.”

Kegyetlen kötelességünk parancsoló követel-
ménye elől nem térhetünk ki.

Már hét éve mult, hogy egy elvetemült a-
narchista hódolattal, imádatlalt határos szeretettel bálványozott Nagyasszonyunkat, Erzsébet királynét meggyilkolta. Gyászba borult Magyarország s ki-
apadt könyeink nyoinán a kegyelet és hála arra indította a nemzetet, hogy a magyarok Védő-
Asszonyának, Órangyalának emlékét országszerte megörökítse.

A hazafias felbuzdulás nem hagyta ihletet-
lenül Petrozsény honfiait s a község fenkölt gon-
dolkozási képviselőtestülete a mérhetlen veszteség
fölött érzett fájdalomnak kifejezést adva elhatározta,
hogy egy teret a község belterületén Erzsébet

királyné térnek elnevez s azt befásítja, parkirozza,
hogy hosszú idők, nemzedékek multán is legyen
évenként kizöldelő, megújuló emléke, a termé-
szet ébredésével fakadó virágok illatozónéval hir-
detője a nagy királyné emlékét megörökítő ha-
zafias kegyeletünknek.

A községnek nem volt erre a magasztos,
szent czélra alkalmas területe. Folyamodott a kor-
mányhoz, hogy a gör. kath. és ev. ref. templom
előtt a fűtecsán levő és a pénzügyi kincstár tu-
lajdonát képező telket engedje át a jelzett czélra.

A kir. magas kormány. nemcsak a kérdéses
területet engedte át a községnek, hanem a befá-
sításra, a parkirozásra még 600 koronát is folyó-
sitott.

Milyen jól esnék azt említeni, hogy az állami
iskolák, a gymnasium szomszédságában, Petrozsény
egyedüli sétateré lombos fáinak árnyéka alatt te-
kervényes utakon futkosó gyermekek vidám zsi-
vaja hallszik a sűrű bokrok közül s nyári estéken
ott keres üdülést Petrozsény sétáló közönsége.

Ámde nem így van.

A bekerített tér el van zárva mindenki elől,
nehogy a fűtermést legázolják. S szénatakarítás
után tehenek hiznak a kövér mezőn. Nem kell
rájuk vigyázni. A tér körül van korlátolva s egyet-
len bejáratát, a diszes vaskaput ez a felirat éke-
síti: „Erzsébet Királyné-Liget.”

Ezt a szégyenletes tényt nem szükséges bő-
vebben kommentálni.

Van egy körülmény, ami az említett tér
tulajdoni- és használati jogára nézve önként hom-
loktérbe nyomuló kérdést komplikálttá teszi. Pet-
rozsény község képviselőtestülete ugyanis oly fel-

tétellel kérte és kapta a pénzügyi kincstártól
1899. évben a telket, hogy azt parkirozza s mint
sétatér dícsőült királynénk emlékére fentartja,
gondozza. 1902. évi július hó 7-én 40 k. gy. sz.
a. kelt határozatában kijelenti a képviselőtestület.
hogy: „a község tulterhelhetése miatt a megkíván-
tató költségeket a legjobb akarat és igyekezet
mellett sem képes teljesíteni, de másfelől szak-
szerűen a befásítást és parkirozást foganatosítani,
valamint a felügyeletet gyakorolni nem tudja, an-
nál fogva a községi előjáróság elfogadott indítvá-
nyához képest utasított a községi előjáróság,
hogy a Zsilvölgyi m. kir. közsézbánya hivatalhoz
intézendő alázatos kéreásban a magas bányászati
kincstár az „Erzsébet tér” át- és kezelésbe véte-
lére kéressék fel, illetve abban állapotott meg a
képviselettestület és elhatározta, hogy az „Erzsébet
tér” létesítése czéljára átengedett tér a kinc-
stárnak visszaadatik és ezen magas bányászati kinc-
stár felkérte, hogy a nagynevű és megboldogult Er-
zsébet királyné emléke ezen térnek bekerítése, be-
fásítása és parkirozása által örökíttetné meg, il-
letve, hogy ezen területet rendeltetése czéljának
megfelelőleg való kezelés és felügyelés végett a
magas bányászati kincstár venné kezelése alá.”

Szószertint idéztük Petrozsény község képi-
selőtestületének határozatát, nehogy annak hely-
telen értelmezésével vádoltassunk.

A közlöttekől világos, hogy a községnek
adta a kérdéses területet a pénzügyi, vagy bányá-
szati kincstár s még 600 koronát is adott annak
parkirozására;

hogy a község a tér bekerítésére elköltvén
a kapott 600 koronát, képtelennek jelentette ki
magát a tér befásítására s kezelésére s végül;

„PETROZSÉNY ÉS VIDÉKE” TÁRCZÁJA.

Nászuton.

Itt lent a 600 méternél magasabban s 2500 mé-
teren felüli havasok tövében fekvő Zsilvölgyben is a
tropikus hőségűtől gyötörtön vánszorgunk s azon tüpen-
günk, milyen szomjas, milyen forró lehet most a puszták
homokja és, hogy milyen jól érezhetik magukat azok,
a kik a tenger hűvös hullámaiban lubiczkolhatnak.

Mi ezeket irigyeljük, minket meg a délibábos róna
lakói irigyelnek.

Es nem ok nélkül. Mert mégis tűrhetőbb itt a hő-
ség, mint az alföldi városokban, ahol hetek óta még
egy eltévedt szellő se mozdította meg a lecsüngő fa-
leveleket.

Ez lehet az oka annak, hogy onnan számosan
keresnek most is üdülést itt, a természet csodálat szép-
ségeivel megáldott völgyünkben. Azt azonban a vélet-
lennek tulajdonítom, hogy az utóbbi hetekben annyi
új házaspár tölti itt a mezesheketet.

Megfigyeltem, irigyeltem, tanulmányoztam őket.

Általános ismertetőjelük, hogy a reggelit elalus-
szak, az étterembe későn jönnek az ebédhez s korán
vacsoráznak, azután feltűnés nélkül eltűnnek, továbbá
félreeső külön asztalhoz ülnek és suttogva beszélnek.

Különös észleleteimről — a köteles diszkreció
szemelőttartásával — az alábbiakban számolok be:

Könnnyű, elegáns fehér ruhában előljön egy kedves
arcú fiatal nő. Járása valóságos hablabegés. Arcáról
a boldogság sugárzik. Mosolya meglegedésről beszél.

Nyomában világos nyári ruhában atléta termetű,
rokonszenves arcú fiatal férfi halad.

A mellettem való asztal üres volt. Oda ültek.

Asztaltársaim már eltávoztak. Egyedül szűcsöltem
a fekete kávét, de félszemmél reájuk figyeltem s fél-
füllel hallgattam mit beszélnek.

Amint helyet foglaltak, a nő valamit sugott a
férfinak. Nem hallottam, de nyomban tisztában voltam,
hogy fiatal házaspár.

Nem csalódtam.

Leves után egyik a másiknak a kezébe nyomta
az étlapot.

— Rendelj te édesem amit te szeretsz, mondá
az asszonyka.

— Én azt szeretem a mit te drágám. Válaszsz.

— Nem, nem. Akarom tudni mik kedvencz ételeid,
hogy otthon majd azokat készítem.

— Tudsz is te főzni, te kis liba. Hiszen otthon
azt se tudtad hol van a konyha.

— Akkor lány voltam, a mama nem engedett a
konyhára. De most asszony vagyok, értsd meg, már
egyhetes asszony s tudom mi a kötelességem. Meglásd
milyen pompás rántottát, meg sódaras omlettet főzök
én neked. Annyit már tudok, hogy ezeket szereted, mert
mióta nászuton vagyunk, mindennap rántottát, meg
sódaras omlettet rendelsz a vendéglőben.

— No látod, hogy kis majom vagy. Hiszen a
rántottát is, meg a sódaras omlettet is sütik és nem
főzik.

— Hát akkor én is sütöm és nem főzöm. Érted.
Hiába gúnyolódol. No, de rendelj már valamit, a pincér
elunja itt a várakozást. Nem rendelsz, no jó. Az oko-
sabb enged:

— Hozzon, pincér ur kérem, sódaras omlettet.

— Igenis kremással.

Egy tagbaszakadt éltebb ur telepszik le az asz-
talukhoz. Ismerősük volt. A kismenyecske rögtön bevá-
dolja előtte a férjét:

— Lásd bácsi, milyen házastárs, önféjű ember
az én uraszkám. Bezzeg, míg menyasszonya voltam, a
viláért se mondtott volna ellent. Rám hagyott mindent.
Most meg mindenben ellenkezik velem. Talán azt is
sajnálja amit megeszem, mert még ételt se akar rendelni.

— No, no. Nem kell a dolgot olyan tragikusan
felfogni. Azt azonban megjegyzem, hogy ha férjével
szemben az életben akarátának érvényt akar szerezni,
most tartsa szorosan a gyepőt.

— Hiszen én szorosan tartom, de a férjem min-
dig tágitja.

— E szerint neki nem kell tanácsot adni, hogy a
házastársát miként érvényesüljön. Szivleljenek meg
azonban tölem egy jó tanácsot, mondá az ifjú pár bol-
dóságának láthatólag ürvendő bácsi.

— Köszönettel fogadjuk. Vágtak szavába egyszerre
mind a ketten.

— Nem nagy feladat. Csak az első összeszólal-
kozást kerüljük ki, meglássák, soha sem fognak civakodni.
Már késő. Mondá megdöglötlen kedves naivi-
tással a kis menyecske.

* *

A másik üres asztalhoz szintén egy fiatal pár te-
lepedett le, sőt az étterem végén lévő asztalhoz is.
Ezeket is kihallgattam, tanulmányoztam, Ezekről legkö-
zelebb szintén referálok.

hogyan megbizta a képviselőtestület az előjáróságot, hogy kérje fel a bányászati kincstárt annak visszavételére.

És legvégül, a leginkább botránykeltő, elszomorító valóság az, hogy a tér nincs befásítva, nincs parkírozva, hanem a község legélénkebb forgalmu főhelyén s belterületén kaszáló és legelő.

Ha átadta a kir. kormány azt a tért Petrozsény községnek, amint hogy tényleg átadta, — akkor az 1886. XXII. t.-cz. rendelkezésénél fogva csak a törvényhatóság jóváhagyása után adhatja vissza azt a község. Már pedig kétségtelen, hogy Petrozsény község a visszaadásra vonatkozó határozat törvényhatósági jóváhagyását nem is kérte. Ennél fogva a hivatkozott közgyűlési határozat annál inkább semmis és érvénytelen, és végrehajthatatlan, mert tudomásunk szerint a bányászati kincstárral sem lett közölve a visszavételre vonatkozó — érintett — határozat. Ha igen, a bányászati kincstár nem nyilatkozott arra nézve, hogy elfogadja, — visszaveszi-e a tért oly feltétel mellett, hogy befásítja, parkirozza.

A tér visszakinálására vonatkozó közgyűlési határozatot ne tegyük erkölcsi szempontokból bírálat tárgyává. Az ügy nem volt előkészítve, a jelenvoltaknak nem volt alkalma és ideje az előjáróság firmája alatt a referens által előterjesztett indítványt mérlegelni.

Mert egyébként még menteni se lehetne a kérdéses határozatot, tudva azt hogy a m. kir. erdőgondnokság készséggel elkészíti a tervezetet, díjtalanul rendelkezésre bocsátja a szükséges cserjéket és diszfákat s gyakorolja a felügyeletet, tehát a tér visszakinálásának a község képtelenségére alapított argumentálása is elesik, mert olyan kötelezettséget a mi a községre mondhatni semmi terhet sem ró, a község kerülő utakon magáról nem háríthat el.

Ezt a szegényfoltot tehát csak úgy enyészetheti el a községi képviselőtestület, ha az említett határozatot érvénytelennek nyilvánítja, mielőtt a felettes hatóság megsemmisítené, mint törvénybe ütközőt s a statusquo ante helyreállításával gondoskodnék, intézkednék arra nézve, hogy az Erzsébet Királyné Liget kegyeletes és humánus rendeltetésére használtassék.

Vidéki levelezés.

Petrilla, 1905. aug. 8.

Tek. Szerkesztő ur!

Csendben, észrevétlenül, de célzatosan munkálunk azon, hogy a magyar nemzeti kultúrának híveket szerezzünk, propagandát szervezzünk. A Zsilvölgyben Törökviszánk már eddig is siker koronázza. Azon a téren igyekeztünk áldásos eredményt elérni, a mely eddig parlagon hevert, de termékeny talajnak ígérkezik. Ez a társadalom.

Módot kívántunk nyújtani arra, hogy társadalmi érintkezés, hasznos időöltés s barátságos eszmecsere útján a megfelelő értelmi képességgel és társadalmi pozícióval bíró elemeket összehozzuk, az üdvös célunk megnyerjük. Osztatlan helyesléssel találkozunk. Megalakult az: „Ifjúsági Egyesület“ s ennek kebelében az: „Önkéntes Tűzoltó Egylet“. Az alapszabályok kormányhatósági jóváhagyást nyervén, az egyesület 65 taggal megalakult már a szervezkedés első stádiumában, ami magában véve biztos záloga a kitűzött cél elérésének.

Az egyesület eszméjének terjesztésén különösen fáradoztak: Fischer Ferenc bányamester, Székely Jenő h. körjegyző, Pákh Mihály s. jegyző, Nána Aurél áll. tanító, és ezeken kívül Petrilla értelmiségének még több tevékeny tagja.

Élénk érdeklődés mellett történt múlt vasárnap a formális megalakulás és ejtetett meg a tisztujtás. Közfelkiáltással, egyhangú választás útján elnök lett: Fischer Ferenc, alelnök Székely Jenő, ugyanígy választották a pénztárnokot; a dalárda karvezetője: Pákh Mihály.

Az egyesület helyisége addig, míg alkalmas helyen berendezkedhetik, az állami iskolában lesz. Ezideig is már többen tettek a helyiségre nézve előnyös ajánlatot s így ez a fontos kérdés is kedvezően lesz megoldható.

Felmerült s széles körben helyesléssel találkozik a polgári olvasókör létesítésének eszméje is. A megalakításra nézve az érdekeltek és a vezetők között nincsen eltérés, csak az képezi megbeszélés tárgyát, hogy a már megalakult egyesület körén belül, ennek kebelében, avagy külön legyen-e. Úgy látszik, hogy az előbbi irányzat hívei vannak többségben, azzal érvelvén, hogy Petrillának értelmisége sikeresebb társadalmi akciót, áldásosabb kulturális tevékenységet fejthet ki, ha a hivatott tényezők egyesülnek, mintha az erőket szétforgácsoljuk.

Abban a reményben, hogy köz- és társadalmi életünk jelentősebb mozzanatainak ismertetése elől a „P. és V.“ nem zárkozik el *, vagyok tisztelettel:

Petrilla.

*) Sőt kérjük, hogy közérdekű közleményeket küldeni szíveskedjék. Szerk.

Tanügy.

SEPTEMBERRE.

A vakációnak ide s tova vége. És vele elmúlik a gyermek szabadsága. El az a verőfényes nap, ami lelket önt még a csöndesbe is. Ott kell hagyni a játékot. Ott azt a sok szép álmot, aminek lelke egész erejével örvül.

A vakációnak nemsokára vége. Már a közepén túl vagyunk. S éppen ez az idő az, ami minden esztendőben különös gondolatokat kerget a lelkembe! Mert, kérem különös világot is élünk. Tele vagyunk idegességgel. Ami nem is csoda. Hiszen benne vibrál az a levegőben. A szellem, a jellem, az erkölcs s mindaz, ami az ember egyéniségét alkotja, úgy látjuk: visszafejlődik. Ezen sirnak a moralisták, ezen kesereg a valóság papja, ez az a csodás, zsidbasztó érzés, a mi a gondolkodni tudó és szerető tanítót elkedvetleníti a munkától. A mai generáció olyan gyöngye, olyan fejletlen, a mikor iskolába kerül, hogy valóban megdöbben az ember. A hat éves gyermek szellemi tekintetben, de testi fejlettségét nézve is, oly alacsony fokon áll, hogy, — mint egy kártársam nagyon jellemzően mondta — kezdem hinni, palinka gőz az egész s nem merek megállani mellette, mert szétomlik, félek. És így van az Alföldön, így a Dunántúl, de — fájdalom — nagyon nagy mértékben van meg nálunk.

Hogy mi az oka ennek, nem keresem ma. Nincsen időm. Mert a vakáció mulik, a szeptember közelít s ha nem olvasnak pár sort azok, a kiknek az érdekében írtam, — talán az idő rövidsége miatt, — vádolnám magamat.

Mert ny irányt szeretnék a gimnáziumba való felvételnél. Tudjuk milyea satnya a nemzedék, tudjuk, hogy túltömk őket minden jóval, már az elemi iskolában, tudjuk, hogy a fejletlen agy nem képes befogadni az elemi studiumokat sem, tudjuk, látjuk, hogy vergődik a gyöngye lélek, hogy kinlódik a gyenge agy az alatt, ami persze nekünk olyan végtelenül egyszerűnek látszik; mindent tudunk, mindent látunk, s mégis alig várjuk, hogy a mi gyermekeink gimnáziumba kerüljenek. Menyiszor hallottuk és halljuk, hogy a tanítók, ez önzetlen munkásai a magyar kultúrának kérve-kérték s kéri az intéző köröket s magukat a szülőket, ne adják gyermekeiket 6 éves korban iskolába, mert ez a gyermek testi s szellemi fejlődése ellen való merénylet. Hiába! Minden csak kiáltó szó a pusztában. Nem is foglalkozom ezzel. De, ha már ezt nem teszik meg, ha már ott a 6 éves apró embert csakugyan szeretik látni, mint kinlódik, küzd a tudományok ama nagy csoportjával, a melyet pedig oly igazán akarunk neki könnyen felfoghatóvá tenni, legalább kiméljük meg a jövő emberét attól, hogy tönkret tegyük a szellemi erejét azzal, hogy a negyedik elemi osztály után gimnáziumba menjen.

Szívesen hívom fel a figyelmét erre mindazoknak, a kik szeretnék egy jövő, erős nemzedéket felépíteni magyar műveltséget s magyar államot látni. Ne engedjük meg, hogy a gyermek négy évi elemi iskolázás után gimnáziumba lépjen. Végeztessük el vele az ötödik osztályt! Miért?

Az elemi népiskola szervezete már maga olyan, de olyan a magyar tanítóképzésre, hogy az iskolából kikerült fiatal tanítónak megadják az utasítást arra, hogyan értesse meg a gyermekkel könnyen a népiszkolai tárgyakat még akkor is, ha az elvontabb természetű lenne is. Nagyon természetes, hogy ezen az alapon

minden tanító igyekszik iskolájában a legpraktikusabbnak, legkönnyebbnek ismert megértetett módot alkalmazni. Itt mindenki tudja szintén — szakbeli ember meg éppen — hogy az elemi népiskola négy első osztályában a könyvnélküli tanulás s a nehezebb számtani műveletek nincsenek meg, ami a gyermekeket önálló gondolkodásra s bizonyos gépíleges, de később használható — mondjuk tudomány, elsajátításra képesítené. Itt végződik a tulajdonképeni gyermek tanitgatása, itt a tanító folytonos, éber figyelme, bizonyos, még a részletekre, aprólékoságokra is kiterjedő magyarázat, de kezdődik egy csomó új tárggyal a szárny-próba, az a nehezebb adata a dolagnak, ami az agyrendszer fokozottabb működését nem csak kívánja, feltételezi, de ami nélkül ez a terjedelmesebb szellemi munka nem is végre vihető.

Most összehasonlítva a népiskola négy első osztályának tanítás módját a gimnáziuméval, ahol — tudvalevőleg — inkább a tanulatás, a szellemi gminasztika van, mint a szoros értelemben vett tanítás, arra az eredményre jutunk, hogy a népiskola negyedik osztályából a gimnázium első osztályába, mi ezen átmenet. A gimnázium tanára prelegál, míg az elemi iskola tanítója aprólékosan magyaráz. A gimnázium tanárának nincsen ideje arra, hogy sokszor nehéz dolgokat órákon keresztül beleverjen a nebuló fejébe, ma az elemi iskola tanítójának éppen ez adja a legtöbb munkát. Szóval a gimnázium tanáránsan, a népiskola tanítósan végzi a munkáját. Persze ezt a tanár uraknak nem is lehet felróni, mert a gyermek sok, meg aztán a deklinációt és konjugációt szemléltetgetni, széjjel szedni s ismét összerakni szinte-szinte képtelenség. Nincsen igazam!

Am ha így van a dolog, ha a gyermek az eddigi szorgos magyarázás után átlép arra a tere, a hol szorgos magyarázás már nem igen akad, ne engedjük meg neki, hogy oda merészkedjék. Mert mi az eredmény? Beláthatjuk, hogy mérhetlen küzdelem a gyermeknek s még mérhetlenebb bosszúság a tanárnak és a szülőnek. Ha így tudjuk a dolgot, de segíteni akarunk a gyermeknek, végeztessük el az ötödik osztályt is vele. Ott meg fog erősödni. Megtanul tanulni, meg praktikusán gondolkodni. Hogy ez meg lesz mind, arra garancia a népiszkolai tanterv s az a dolgozni szerető tanítók, a mely nem kiméli a fáradságos munkát. S ha ez meg van, úgy a gimnáziumi könyvnélküli tanítás s a szűkebb helyre szorult, vagy hiányos magyarázat nem fogja késztetlennül találni a testileg, szellemileg oly nagyon fejletlen mai generációt. Tegyük ezt meg, végezzék az a gyermek az ötödik osztályt is, s úgy lépjen a gimnáziumba, mert ez nem időfecsérlés, de az erőnek, a szellemi erőnek a megedzése, ami végtelenül hasznos lesz, ha meggondoljuk, hogy sok hazai gimnázium van olyan, ahol a könyvnélküli tanítás, mint ilyen nincsen meg. Ezt különben a tanár urak sem ellenezhetik, mert így erős, a gimnázium szervezetét megbíró tanuló csapatot kapnak, a kiknek még kevesebb magyarázatra van szükségük s így kevesebb munkával fog járni a tanításuk.

Igaz, azt mondhatná valaki, egy teljes évet veszít a gyermek. De hát veszteség az? Azért van a gimnázium első osztályán az az aránytalan bukás, mert ama átmeneti osztály nem volt meg. Ha én azt az évet a gyermek megerősödésére szánom, ha előkészítem egy, a népiszkolától mindenképen különböző studium befogadására, annak a hatását nemcsak az alantas osztályok végzésekor tapasztaltam, de akkor mikor az a gyermek minden képen a maga lábán kell, hogy járjon, mikor emberré lesz, mikor azokat az erőket, miket ezzel a renndszerrel megbénítottuk, mit a társadalom, a család, az egyház tagjának fel kellene használnia.

Szerintem ez is azok közé a kezdetek közé tartozik, a mit sem a szülő, sem az intéző körök felszínre hozni nem szeretnek. Mert sok hiba van a kréta körül. Tegyük tul magunkat az előítéleteken. Sokat, nagyon sokat kell tennünk, dolgoznunk addig — úgy érzem, — míg egy nagy körben ismert és tisztelt intelligens állam leszünk. Ennek pedig — ebben úgy tudom egyetértünk — egyetlen feltétele a szellemi, idegesség mentes polgárság. Ne rontsuk meg magunkat, de gyermekeinket se erőfeletti, tehát okatlan munkával. Praktikus gondolkodású nép halad. Az ész alkotó, ha egészében csiszolt, edzett. A mi gimnáziumi oktatásunk általánosságban nem egészséges alapon épült. Ezen jó lenne egy keveset gondolkodni.

A vakáció vége felé közeledünk. A szülő gyermekeik jövőjéről gondolkodnak. Csak gondolkodjanak is. És ne felejtsek, hogy gyermekeikben láthatják a saját boldogságukat, a haza sorsát. És ne felejtsek, hogy gyermekeik jövője az ő boldogtalanságuk lehet és gyász a hazára.

Károlyi Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kinevezés.** Hunyadvármegye főispánja Gerbert Ottó jogvégzett petrozsényi lakost közigazgatási gyakor-nokká nevezte ki s szolgálatára a petrozsényi szolga-bírói hivatalhoz osztotta be.

— **Előkelő vadásztársaság** jön a napokban a Zsil-völgybe. A szaláni havasokon már berendezték a vadásztanyát gróf Kinszky s neje Pálmány Ilka és főúri vendégei részére, kik zerge- öz- és szárvasvadászatra jönnek ide s több napot töltenek itt.

— **Nyári táncmulatság Petrozsényben.** Miként már említettük, a Petrozsényi és Járási Ipartestület Petrozsényben a Wagner szálloda udvar- és kerthelyiségében és összes termeiben, saját pénztára javára 1905. évi augusztus hó 20-án, szent István napján, zászlószentelésének IX-ik évi évfordulója alkalmából táncmulatságot rendez, melyre a rendező bizottság most küldi a meghívókat s akik véletlenül nem kapnak, de arra igényt tartanak, szíveskedjenek az ipartestület elnökségénél tudtul adni. A táncmulatság kezdete délután 4 órakor az udvarkertben s este 8 órakor a nagyteremben. Este 9 órakor tüzijáték. Belépődíjak: családjegy 3 korona. Személyjegy 1 korona 20 fillér. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz az Ipartestület. A zenét Péter Károly petrozsényi I. zenekara szolgáltatja. A rendező bizottság mindent elkövet, hogy az alkalmi mulatságot minél kellemesebbé tegye. A Wagner szálloda udvarát zöld galyakkal, lámpionokkal, zászlókkal díszítették. Ha a mulatság délután a kedvezőtlen idő miatt nem volna megtartható, este a teremben mindenestre meg lesz tartva. Ezuttal a szokásos tombola játék elmarad, de annál nagyobb gondot fordít a rendezőség a tüzijátékra, mely igen szépek ígérkeznek. A széles körben nyilvánuló érdeklődésből ítélve, a mulatság látogatottnak ígérkezik.

— **A petrillai ifjúsági egyesület** augusztus 20-án, Szt István napján táncmulatságot rendez a petrillai-deákgyarmati áll. népiskola galyakkal díszített udvarán s az e célra felállítandó lombsátor alatt. Ezzel a sikerültnek ígérköz mulatsággal ünnepli megalakulását az egyesület, melynek rendezősége mindent elkövet a siker érdekében.

— **Veszélyes gyalogjáró.** (Beküldetett.) A vasúti átjárótól a felvételi épületig közvetlenül a pályaudvar kerítése mellett van a gyalog közlekedésre használt út, amely több helyen olyan keskeny, hogy különösen a vonattal érkező utasok úgy elfoglalják, hogy a szembejövők alig térhetnek ki, vagy megállni, várni kénytelenek a kerítés mellé húzódba, míg a tömegesen érkező utasok elhaladnak. Ez azonban a kisebb baj. Nagyobb baj az, hogy a gyalogutnak a kocsit felőli részén könnyen a mélységbe zuhanhatnak a járó-kelők. Tolongás alkalmával, mely az élénk közlekedési úton gyakran előfordul, vagy sötét éjjeleken, egy elhibázott lépésnek, vagy botlásnak nagyon könnyen végzetes következménye lehet. Az iskolába menő, vagy onnan jövő gyermekek nem gondolva a nyaktörő veszedelemre a keskeny úton pajkosságból lökdösik egymást. Isten csodája, hogy baleset még nem fordult elő. Mert ha ott valaki a kövezett meredek lejtőn legurul a kövezett árokba, ha — legjobban esetben — nyakát nem szegi, de épkézláb bizonyára nem kerül ki a veszedelemből. Ugy a kocsit utat, mint a gyalog utat a magyar államvasutak készítette és tartja fenn, tehát kötelessége nemcsak az akadálytalan közlekedésről, de a személybiztonságról is gondoskodni s az imminens veszélyt a gyalogjáró szélén a kocsit felőli részén elhelyezendő korláttal könnyen el lehetne hárítani, ami nem is kerülne nagy költségbe. Az a közönség, a mely a vasutnak annyi jövedelmet biztosít, megérdemli, hogy testi épsége és élete biztonságáról gondoskodás történjék. Feltételezzük, hogy ezen indokolt felszólalás tárgyát képező ügy kikerülte az intézkedésre, a veszély elhárítására hivatottak figyelmét. Reményem, hogy közérdekű figyelmeztetésem nem fog süket fülekre találni. Ha így lenne, az illetékes hatóságnál fogok lépéseket tenni a veszély elhárítása iránt annál is inkább, mert az iskolák nem sokára megnyílnak s kisfiám azon az úton jár az iskolába naponként négyszer s miként a községnek ezen a részén lakó többi szülők, én is aggódok gyermekemért, de féltöm más embertársam életét és testi épségét is.

(Egy apa.)

— **Tűzhalál.** Petrozsényből f. hó 11-én délelőtt 10 óra 20 perczkor Lupényfelé menesztett rendes személy vonaton nagy szerencsétlenség történt. Egy III. osztályu, ugynevezett Kosuth-kocsiban két asszony, egy fiatal leány és két fiatal férfi ált. Eisler Ödön vulkáni vállalkozó 15 éves szolgálója: Szabó Anna egy vesszővel befot korszóban 15 liternyi szeszt vitt. A korszó valahogyan félre dőlt s egy liternyi szesz kiömlött. Gligor Tódor kátei illetőségű oláh munkás gyufát gyújtott, hogy a kiömlött szeszt meggyújtja. A többiek erőlesen tiltakoztak de a nyegle suhancz a kiömlött szeszre dobta az égő gyufát. A szesz lángra lobbant, melytől a korszóban volt szesz felrobbant s mint tűzfolyó terjedt a láng a kocsiban. Az utasok kifutottak a kocsit folyosójára s halál félelem közt álltak a lépcsőn mindaddig, míg a gyorsan tova terjedt tűz odáig nem harapódzott. Ekkor magukat a tűzhaláltól megmentendő — leugráltak a vonatról, először a gaz tettes: Gligor Tódor, aki elfutott, majd Kónya Julianua, éltesebb petrozsényi síttemény-áruszó Klein Péter-György vulkáni asztalos neje és Kozseni József bányászfiu. Ezek kisebb-nagyobb, de nem veszélyes sérüléseket szenvedtek; ellenben a szerencsétlen Szabó Anna már akkor ugrott ki, midőn a vonat a livazényi pályaudvarba ért, midőn egészen összeégett s pár perc múlva szénné sülvé meghalt. A törvényszéki vizsgálat, a hulla szemle megejtéseig a holttestet a livazényi átlomás kamarájába helyezték s a hitvány gonosztövét: Gligor Tódort a szurduki csendőrség elfogta s börtönbe zárva örzi. A kigyuladt III. oszt. kocsinak csak a vas részei maradtak meg s a vonattól lekapcsolva visszahozták a petrozsényi állomásra. A vizsgálatot azonnal fogantatította az ügyelvezetőség s a rendőrhatalóság s a dévai kir. ügyészéhez is rögtön telefon jelentést tettek.

— **Szurduk szoros** szépsége távol vidékről, sőt külföldről is vonza a kirándulókat. A magyar és román államok nagy áldozatot hoztak itt a nemzetközi ut létesítése érdekében s mióta a közlekedés lehetővé lett élénk forgalom fejlődött ki ki a két szomszéd-nemzet között. Petrozsényből s a Zsilvölgyből Romániába s onnan ide az év minden szakában, de különösen tavasztól késő ősziig szakadatlanul jönnek — menek a kirándulók. Eddig azonban érezhető hiány volt, hogy élelem és italzsükségletet a közönség nem elégítette ki különösen román területen, most azonban Pajuson van vendéglő, ahol jutányosan s kifogástalanul étkezni s jó italokkal lehet kapni. Danariou Constantin Tirgu Jiu-i nagykereskedő gondoskodik arról, hogy a tulajdonát képező vendéglőben megbízottja útján a legmesszebbmenő igények teljes megelégedésre kielégítést nyerjenek. Ezt a kiránduló közönség érdekében örömmel hozzuk köz tudomásra.

— **Kiállítás Hátszegben.** A hunyadvármegyei műkedvelő mű- és iparmunkák kiállítása Hátszegben a sétatérre a célra felépítendő pavillonban 1905. év augusztus hó 19 és 20-án lesz. Ezen kiállításnak tiszta jövedelme a Hátszegben létesített „Népkönyha” fentartását fogja szolgálni. A humanizmus nevében bizalommal eltelten kéri a „Hátszegi Jótékony Nőegylet” mindazokat, akik bármely kézimunkának (festészet, faragászat, famunkálat, himzés stb.) megalkotására képességet éreznek magukban, hogy gazdagítsák a kiállítást. Minden, akár mily csekély munkát örömmel és köszönettel elfogadnak. A kiállított tárgyak nem csak szemlére állíthatók ki, hanem ha a kiállító akarja, az ár megjelölése mellett eladásra is becsáthatók, ezen elhatározás a tárgy beküldése alkalmával az ár megjelölése mellett közlendő. Ha pedig a kiállító a beküldendő tárgyat az egyetemen ajándékozza, úgy az érte esetleg befolyandó összeg szintén a nemes cél anyagi érdekeinek előmozdítására fog fordíthatni. A kiállítandó tárgyak 1905. aug. 10—15-ig a „Hunyadvármegyei műkedvelő mű- és iparmunkák kiállítása” szervező-bizottságának Hátszegre küldendők. Aki munkáját személyesen akarja átadni, kéri ezt ezen jelölt napokon 3 és 6 óra között a bizottságnak a sétatéri pavillonban átadni. Belépő-díj a kiállítás területére és az összes helyiségeibe személyenként: szombaton 1 K. és vasárnap 60 fillér. Esetleges felvilágosítással készséggel szolgál a „Hátszegi Jótékony Nőegylet”, melynek elnöke: Br. Nopcsa Elekné, titkára; Schuster Norbert.

— **Erdőtűz.** Midőn a perzselő nap nyugvóra szállt Petrozsény felett az észak-keleti égbolttól láng-vörösré változtatta az a borzasztó tűz, mely a romániai Tartareus és a szomszédos magyar vojvodi havasok erdőségeinek égését jéltölte. Pollacek és Scheiber csimpai nagy faipar vállalatának több mint tízezer köbméter ledöntött rönkje égett el, a mi azonban biztosítva volt. Gróf Thorotzkaynének is több százhold területű erdejét semmisítette meg a pásztorok vigyázatlanságából, vagy szándékos gyújtásából keletkezett s 10 napon át pusztított tűz, melyet csak szerdán sikerült a magyar és román hatóságok erőyes intézkedése folytán lokalizálni.

— **A világ szép asszonyának** Helénának az elszóktetését és az azzal meginduló trójai háborút, a klasszikus világ legnevezetesebb hősrégjét, az Endrei Zalán-féle Világ-Történelmének 6 heti füzete kezd el. A most folyó füzeteiket, mint a műveltség alapvető és okvetlenül szükséges ismereteinek könyű, szórakoztató eszközt mindeneknek figyelmébe ajánljuk. A munkából mutatványszámot ingyen küld a VilágTörténelme kiadó-hivatala, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Szerkesztői üzenet.

Lapunk mai számából több érdekes közlemény térszűke miatt kimaradt de azok is sorba jönnek. Türelmet kérünk.

Szerk.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

NYILTTÉR *).

„Egyenetlenség”

Ilyen címet adott a „Petrozsény és Vidéke” mult vasárnapi vezércikkének.

Azt állítják és félre verik a vészharangokat, hogy egyesek oktanak, vagy vélt személyi sérelmeik orvoslásának módját keresve üszköt dobtak az áldásos működésre szervezkedett „Petrozsényi és Járási Ipartestület” kebelébe tartozó kisiparosok közé; durva vandalizmus-sal pusztítják azt az erkölcsi alapot, melyen kisiparosaink tisztetlet érdemlő társadalmi, sőt közéleti tényezővé izmosodtak; — „nem gondolták meg azok, akik szel-et vetettek, hogy vihart aratnak.” . . .

Szép és elismerést érdemlő cselekményt követ el minden, ha a nagy köznek érdekeit állandóan lelken viselő, a „közvéleménynek” megnyilatkoztatója, de csak úgy és akkor, ha igaz mérleggel mérlegeli a mérlegelendőket.

Hogy minket mennyiben vezetett és vezet nem a köz-, hanem a magánérdek, arra nézve legyen szabad a nyilvánosság előtt — melyet igaz bíránkká kérünk fel — kockáztatnunk meg azt a szerény kérdést, — hogy személyeskedés-e az, ha egyesek érdeklődve azon testület ügyei iránt, melynek tagjaivá szegődtek és valják magukat, panaszzal élnek, midőn megtagadja nekik az elnök a testület közös tulajdonát képező okmányokba a betekintést; — személyes kérdés-e az, ha kellő higgadsággal, — mert az jutott értésünkre, hogy egyes könyvekben törlések vannak — (itt tessék keresni a lólábot) — az illetékes hatóságot arra kérjük, hogy vizsgálja meg a testület számadásait, költségvetéseit, szóval főbenjáróbb **) ügyeit s ha az illető előjárásági tagok a nem díjtalan, hanem rendes évi tiszteletdíjjal honorált közegok mulasztást követtek volna el, úgy a jelenlegi előjáráságot oszlassa fel.

Nem az ipartestület feloszlását célozta tehát a megindított mozgalom, hanem a jelenlegi intéző közegok felmentését, mint a kikkól — mindaddig míg hű tükrökben, kellően felszerelt számadásokban, költségvetésekben, rendszeresen vezetett könyvekben nem tesznek tanubizonyosságot, — az az általános meggyőződésünk, hogy ők nem a kisiparosok, hanem saját érdekeiknek előmozdító és védői. **).

A mit tettünk megdondolva tettük s arattunk is már, de nem vihart, hanem a rég ohajtott rendet követelő intézkedéseket.

Különben egy szakközeg még most is foglalkozik a számügyek vezetéseinek felülvizsgálásával a ki majd, annak idején érdemleges véleményt fog adhatni az időről-időre pontosan teljesített közvagyon kezeléséről. Résen leszünk !!

Petrozsény, 1095. augusztus 11.

Éder Ottó, Kerekes Mihály, Eisler Ferencz.

*) E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

**) Ilyen is van? Szerk.

**) Hogy a hirlapi polemianak elejét vegyük, meg jegyezzük, hogy a vármegye alispánjához panaszoló által benyújtott s 07347—905. sz. a. iktatott kérés így szól: „Mindezek alapján alázatos tisztelettel kérjük Nagyságodat, kegyeskedjék a petrozsényi ipartestületet feloszlatsni s az iparügyek elbírálásáival az I. fokú iparhatóságot megbízni.”

Kérelmük kizárólag ez volt, vezércikkünk is ezzel a kérdéssel — és nem személyekkel — foglalkozik. Ugy látszik elfelejtették? Szerk.

Eladó pénzsekreány.

Vulkáni fioküzletben lévő tűzmentes két ajtós pénzsekreányt jutányos árban eladom.

Krausz József

Petrozsény (főutca).

Petrozsényben, a Kossuth Lajos téren.

Csak rövid ideig látható

MŰTÁRLAT

melyben több mint 60 nagyszerű fényképfelvétel látható.

A legújabb események:

I. Port-Arthur bombázása 1904. febr. 16.

II. A nagy csata Mukdennél oroszok és japánok között 1905-ben, melyben több mint 40.000 ember elpusztult.

III. A japánok átkelése a Jalu folyón 1904. május 10.

IV. Viktoria királynő temetési menete Londonban.

V. A szerb királyi pár meggyilkolása.

VI. Az eszéki Drávahíd összeomlása.

VII. A Pacificvasut megtámadása indiánok által Északamerikában.

VIII. A tűzhányóhegy kitörése Martinique szigetén, melynél több mint 30.000 ember elpusztult.

IX. Az első csata törökök és görögök között Kréta szigetén.

X. Merénylet Ö Felsége Erzsébet királyné ellen Genfben.

XI. Az Antverpeni nagy robbanás 1890-ben.

XII. Hamburg látkepe.

Hogy mindenkinek alkalom nyujtassék ezen nagyszerű látványosságokat megtekinteni, a belépő-díj 20 fillér, este pompás kivilágítás mellett 30 fillér.

Élő állatok osztálya,

érdekes és különleges állatokkal valamint a csodaszép óriáskigyóval.

Magyarázat az állatok minősége és neveiről:

1. A szárnyas kutya, tartózkodik az ausztráliai és polenéziai övben, valamint a Földközi tenger délkeleti mellékén.

2. Selyem-majom oroszlánkák, igen nevetséges alakocskák, mulatságos arczifejzéssel; 10—11 centiméter nagyságuk. Laknak Bahia táján, Brazília délkeleti részén.

3. A mália-rüszel, a világ legkisebb özikéje.

4. Tapsi Füles, jeruzsálemi csoda-nyulak, melyek oly nagy fülekkel rendelkeznek, melyeket a földön huznak.

5. Szerecsen Maki, magában egy teljes látvány, félig róka és félig majom, teljes róka fejjel, róka-sárga nagy szemmel és nagy bozontos farokkal. Szőrméje színe sötét fekete és valóságos emberi négy kézzel rendelkezik karmok nélkül. A hangja teljesen a malacéhoz hasonló. Tartózkodik Madagaszkár sziget északi részén.

6. Afrikai töviskes disznó, az afrikai őserdő lakója, mely tökéletes gyermekhücskő lábakkal rendelkezik, az óriási kigyók és a kisebb emlős-állatok pusztítója.

Belépő-díj 20 fillér.

A n. é. közönség számos látogatását kéri tisztelettel:

Büchler József.

Üzletáthelyezés.

Van szerencsém Petrozsény és vidéke n. é. közönségének tisztelettel becses tudomására hozni, hogy **órás és ékszerész** üzletemet a dr. Rosenberg-féle házból ugyancsak a Kossuth Lajos utcában lévő saját házamba helyeztem át s dúsan felszereltem és kibővítettem úgy, hogy a legmesszebbmenő igényeket kielégíteni képes vagyok.

Órák és ékszerek javítását jótáltás mellett jutányosan elvállalom.

Jelentem továbbá, hogy az előnyösen ismert **Lakos Nándor** budapesti cég ügynökségét elvállaltam, minek folytán **acetylen-világítás** berendezésére úgy helyben, mint vidéken a legjutányosabban s szavatosság mellett vállalkozom, nemkülönben **varrógépeket s kerékpárokat** előnyös feltételek mellett árusítok el s ezek javítását elvállalom.

Petrozsény, 1905. aug. hó.

Krausz József.

Eladó ház.

A Mátyás-utczában levő több szobából esetleg 2 lakóra is berendezett úri lakás a hozzá tartozó melléképületekkel eladó.

Értekezhetni;

TASSY LAJOS,
építésszel.

Eladó ház és üzlethelyiség.

Petrozsényben a piac téren a község központján levő házam, mely két üzlethelyiségből, egy nagy szobából és konyhából, továbbá az udvaron 2 lakószoba, konyha és egyéb mellék-helyiségekből, valamint két külön felső lakószoba és konyhából áll, szabadkézből örökáron eladó.

Értekezhetni:

Sajtos Jánossal

Kossuth Lajos utca.

Ajánlok,

Hasáb bükkfát ölenként felrakva, szállíthatók nagyobb mennyiségben is.

Szives ajánlatok e lap kiadóhivatalába kéretnek

Egy 98 □-öl háztelek a vágóhid-utcán a Salgótarjáni kb. területtel szemben, utcára nyíló, szabad kézből eladó.

Czim: a kiadóba.

Hirdetéseket mérsékelt áron elfogad
e lap kiadóhivatala.

A „PESTI NAPLO” új karácsonyi ajándéka.

Modern Magyar Festőmű- vészek

a címe új kiadványunknak,
melyet 1905. évi karácsonyi ajándékkul szántunk
t. előfizetőinknek.

Ez új ajándékművünk, noha folytatása és kiegészítő része lesz a „Magyar Festőművészet Albumá”-nak, mégis mint teljesen önálló mű gyönyörű foglalatja lesz a modern magyar festőművészet remekeinek.

Eddigi karácsonyi ajándékaink is a magyar irodalmat és magyar művészetet szolgálták, nagyszabású és nagyértékű diszművek százezernyi példányaival terjesztve el a magyar költészet és festőművészet nagyjainak alkotásait. A remekművek e diszes sorozatát folytatja most a „Pesti napló” új és minden eddigi ajándékát tulszárnyaló diszművel: a **Modern Magyar Festőművészek-kel.**

Ötven nagyszabású festményt szemeltünk ki a modern magyar festők alkotásaiból, nagyrészt mesteri kivitelű műlapokon és gyönyörű, több színnyomású képekben.

Ezenkívül be fogjuk mutatni e műben jelesebb festőink vonzóan megírt életrajzát. A szöveget, amely a modern magyar festőművészet történelmét fogja tárgyalni, elsőrendű esztétikusaink könnyed előadásában, színes képek és rajzok fogják tarkítani. Albumunk külső formájában is követni fogja eddigi törekvéseinket és a magyar könyvkötőiparművészet újabb alkotása lesz.

Ezt az új, páratlan diszt ajándékunkat megkapja karácsonyra állandó előfizetőinkön kívül minden új előfizető is, aki mostantól kezdve egy évre megszakítás nélkül a Pesti Naplóra előfizet. Az előfizetés fél- és negyedévenként, sőt havonta is eszközölhető.

Előfizetési ár: 1 évre 28 kor. 1/2 évre 14 kor. 1/4 évre 7 kor. 1 óra 2 kor. 40 fillér.

— Mutatványszámot szívesen küldünk.

Tisztelettel: a „Pesti Napló” kiadóhivatala.